

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gid., za pol leta 1 gid. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naručnina se pošilja opravljalstvu v dijakem semenšču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Ponamensne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Dobrotljivi naš cesar Franc Jožef I.

Slovenske pokrajine trpijo zadnji čas skoraj vsako leto po groznih uimah, silnih nalivih, strahovitih točah. Zaporedom smo javne milosti predmet. Bojimo se uže, da nam ne bi ta vir popolnem vsehnil, ker smo prepogosto iz njega zajemati prisiljeni. Tem bolj prosimo Boga, naj nam prizanaša, naj nam nebo nad nami usmiljenejše stori. Mile prošnje še niso bile uslišane vsem.

Kakor je lani toča neusmiljeno slov. bistrški, konjiški okraj, potem deloma celjski, šoštanjski in mariborski zadela, tako je letos dne 30. in 31. maja potolkla sloveče Slovenske gorice, najhuje pa ormožki in ljutomerski okraj. Tukaj so pridelki vničeni po njivah, vinogradih pa na drevju. Nekateremu vinogradu ni pustil led toliko zelenja, da bi z njim pintno kupico zateknil. Nesreča je toraj velika, škoda neznana, pomanjkanje in glad pa gotov. Če kde in kedaj, tako je tukaj treba pomagati. Toda o tem ni bilo do sedaj veliko čuti. Zavoljo prepogostih nesreč hočejo se ljudje nekako navoliti; nobeden se ne upa začeti.

Temu so konec storili predobrotljivi naš vladar, svitli cesar Franc Jožef. Čeravno so skoraj vsako leto mnogo porazdeliti dali med po uimah pri nas oškodovane, so vendar se nas še zopet spomnili.

Čeravno so lani poslali po toči onesrečenim veliki dar 8000 fl., usmilili so se vendar tudi letos svojih nesrečnih Slovencev. Došel je namreč iz Dunaja veseli glas, da so svitli cesar najhuje po toči oškodovanim v ljutomerskem in ormožkem okraju velikodušni dar 4000 goldinarjev doposlali ukazali.

Naš svitli cesar slovijo zaradi mnogih prelepih lastnostij. Vendar očetovska usmiljenost, velikodušna dobrotljivost jih odlikuje med vsemi vladarji celega sveta.

Noben cesar, noben kralj ne izda vsako leto med uboge, onesrečene ljudi toliko, kakor naš predobrotljivi cesar Franc Jožef. Ta lastnost je gotovo tudi uzrok, da ni nobeden cesar, nobeden

kralj, nobeden knez in vladar od svojih tako ljubljen in spoštovan, kakor naš svitli cesar. Ni dežele v cesarstvu, ni naroda in skoraj uže ni kraja, ki bi ne imel spomina cesarjeve dobrotljive roke.

Tudi Slovenci vseh pokrajin moremo temu pričati. Zato pa tudi branimo svojemu cesarju najiskrenejšo ljubezen, najgorkejšo hvaležnost in najprisrčnejšo vdanost, ter želimo, da nam Bog živi in ohrani dobrotljivega cesarja Franca Jožefa I.

Kaj hočejo Mihaličeve prošnje in kaj je z njimi storiti.

(Izvor. dopis iz Haloz)

V štev. 22. je „Slov. Gospodar“ prinesel dopis iz gornjeradgonskega okraja, v katerem se pravi: Vklub temu, da je po štiri, pet, šest let vsak dan šiba pela, korbač žvižgal in kečka se pipala, še se pri Negovi, Kapeli ali kder si bode na Slovenskem nikdor ni nemščine naučil in se nje ne bode, če pozneje ne gre v mestno šolo, ali nekaj časa kam na nemško služiti, kar še je najbolje pametno in tudi brez stroškov.

Pita se, kaj pa je vzrok, da ne šiba, ne korbač, pa ne kečkanje pri tem nič ne pomaga?

Odgovor. Najglavnejši vzrok je to, da se je delo na tako bedasti način opravljalo, da ga ni mogoče noreje si zmisлити. Če si močen kot Peter Klepec, ki je sedem novih podkov naenkrat v roki razdrobil, itak ne bodeš strahoval bika, ako ga primeš za rep, namesto za roge.

Ravno tako je s podučevanjem nemščine v šoli. Namesto da bi se bar štiri leta počakalo, dokler se niso deca v svojem ljubem domačem jeziku gladko brati, lepo pisati in dobro računati naučili, in še le potem, ko se njim je na tak način v prvih štirih letih pamet dovoljno razbistrila, tudi nemščina kot učebni predmet pridodala; mesto tako pametnega postopanja se nemški kvas že v drugem, na mestih pa celo v prvem šolskem letu postavlja, in zato od njega ni bilo bleba.

Po onej postavi, ki so jo iztahtali taki liberalci, kakoršen je ptujski Mihalič, moralo bi vsako dete od šestega do štirinajstega leta, tedaj polnih osem let, v šolo hoditi; kaj takega pa pri nas na deželi ni mogoče; šest let je poprek dovoljno, in zdaj se že skoro vsakemu bolje odrašenemu otroku dozvoli izstopiti, če je šest let pridno v šolo pohajal.

Če ima otrok tudi dobro glavo, kar je pri nas Slovencih navadno, itak mu treba najmanjše štiri leta, da se zraven krščanskega nauka nauči dobro in razumno brati, pisati in računati; v krajšem času pa to ni mogoče.

Nemški jezik pred petim ali šestim šolskim letom v slovenske šole rivati je taka neumnost, da si večje bedastoče pameten človek ne more domisliti.

Naj nikdor ne misli, da Mihalič in njemu podobni tega nebi vedeli. Ali taki ljudje hočejo, da se naša slovenska deca ne ednega, pa ne drugega nebi v redu naučili, potem bo se leži z nami ravnalo, kakor bo se njim dozdevalo, in zato nam pri vsakej priliki ustno in pismeno pravijo: le nemški, le nemški! koj v početku!

Če se v petem šolskem letu z nemščino počne, in se otrok vsaki šolski den, recimo deset besed nauči, se je za dve leti, to je v petem in šestem šolskem letu, naučil 5000 nemških besed, če vzamemo, da je v dveh letih 500 šolskih dnevov.

Več ko 5000 nemških besed pa slovenskemu kmetu ni treba in naj se pes obesi, ako vsi nemškutarji, koje si je tisti Mihalič v krošnjo zaphal, čez 5000 nemških besed vkup spravijo.

Pa Mihaličevemu Honzu ne gre v račun, da bi se slovenskej deci morala poprej malo pamet zbistriti in še le potem z nemščino početi; kaj takega Bog ne daj! Če bode haložki in v obče slovenski kmet v svojem jeziku dobro pisati umel, podnčljive slovenske knjige, „Gospodarja“, „Novice“, „Mir“ in tem podobne domače časnike bral, bo z nemškutarskim rogoviljenjem, amen! Honzova in Glantschniggova mošnja bi bržčas grižo dobila. To taki strici prav dobro vejo, in za tega voljo vam pravijo: nur tajč, nur tajč!

Mihalič in njemu podobni vam morebiti pravijo: Slovensko dete si slovenščino že seboj na svet prinese, čemu bi se še nje v šoli učilo, naj se raji koj v početku z nemščino začne.

Oho! moj Honza o kako, pa te to pride, da še nje Ti zdaj ne veš, pa že imaš svojih 50 let na plečah?

Odgovoril bodeš: ko sem še po lotmerskih ulicah v janjki skakal, počela se je že v drugem šolskem letu nemščina in zato neumem „wendisch“ pisati. Tako je, v tem grmu zajec leži. Ljubi moj Honza, Ti si dobrih 16 let po šolskih klopek hlače trgal, in po velikih neprilikah, konečno vendar le „jezični dohtar“ postal, in imaš vedno s Slovenci posla in si pri njih „zlate kovaš“ in

pri drugih pa izdajaš, pa neumeš slovenski pisati, kajti se tega v šoli nisi naučil. Česar se pač mlad Hanzek ni naučil, onega starjak Hanza ne znade.

Ko bi se naši kmetje Tvojih naukov priprijeli in njihova deca že v drugem šolskem letu z nemščino počela, na mesto še le pozneje, ko se njim pamet že bolj razbistila, ne bodo nazadnje znali ne v ednem, ne v drugem jeziku ne brati ne pisati, in to je ravno ono, kar bi menda Tebi in podobnim bilo prav po volji, ali ne?

Kdo je le enkrat imel priliko videti kako pismo nemškutarskih „gomaindaforšteharov“ in drugih „Krucov“ ne bode nikdar pozabil na kosmate koštrune v njihovej nemščini.

Če nemčur vidi pri poštenem slovenskem kmetu „Slovenskega Gospodarja“, „Novice“, „Mir“ in kaj podobnega, ga omanica zgrabi in mu je mrak pred očmi, kajti takega kmeta je najtežje obriti.

In brili bi vas radi naši nemčurji in Kruci tudi zanaprej, kakor dozda, zategadelj vam pravijo: ne učite se v šolah slovenski, kar itak že veste, ampak zahtevajte nemške šole, pri tem pa prav dobro vejo, če se z nemščino prerano začne, da se deca tega in onega ne naučijo, še onda ne, če bi, postavim Leskovskemu učitelju tudi ondašnji židov pomagal.

Kaj tedaj imamo storiti, bodete me morebiti pitali?

Odgovor: Pri krajnem šolskem svetu naj se ostro pazi na to, da se v šolah nemška beseda ne čuje poprej, dokler se deca zraven krščanskega nauka popolnoma dobro slovenski brati, lepo in pravilno pisati, in bistro računati ne naučijo, tedaj nikakor ne pred petim šolskim letom; v petem šolskem letu pa se v imenu Božjem naj pristopi tudi k nemščini kot učnemu predmetu.

Na tak način bodo se vam deca lehkko par tisoč nemških besed naučili, pozneje pa pošljite dečke na pol leta, ali na leta dni, med trde Nemce službovat, naj se tako za silo nemški govoriti navadijo.

Kedar pa dobite kako prošnjo, ktero vam po svojih hlapcih vriva tisti Mihalič, ki se vsakega posla najraje od zadi loti, onda njo prav debelo prečrkajte, pa na njo napišite: „mars caruk nach Pettau“.

Toliko za dnes, prihodnjič pa nekaj.

Gospodarske stvari.

Kje, kedaj in zakaj pikajo bučelice.

(Konec.)

11. Pikati bodo tudi začele, če jih tvoja sapa zadene. Človeške sapa ne morejo strpeti. Kdor kadi, bode dobro storil, ako sapa na se drži.

12. Kedar pred panjem okoli žrela ležeče bučele zajameš v kako posodo, brž se ti bodo